

ЗАКОН УКРАЇНИ**Про державний кордон України**

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 2, ст. 5)

{ Вводиться в дію Постановою ВР
N 1778-XII (1778-12) від 04.11.91, ВВР, 1992, N 2, ст. 6 }

{ Із змінами, внесеними згідно із Законами
N 245/96-ВР від 18.06.96, ВВР, 1996, N 37, ст.167
N 662-IV (662-15) від 03.04.2003, ВВР, 2003, N 27, ст.209
N 289-VI (289-17) від 20.05.2008, ВВР, 2008, N 26, ст.243
N 1276-VI (1276-17) від 16.04.2009, ВВР, 2009, N 38, ст.535
N 1710-VI (1710-17) від 05.11.2009, ВВР, 2010, N 6, ст.46
N 4652-VI (4652-17) від 13.04.2012, ВВР, 2013, N 21, ст.208
N 5290-VI (5290-17) від 18.09.2012, ВВР, 2013, N 41, ст.549
N 406-VII (406-18) від 04.07.2013, ВВР, 2014, N 20-21, ст.712
N 1641-VIII (1641-19) від 04.10.2016, ВВР, 2016, N 46, ст.780 }

Україна, керуючись Конституцією України (254к/96-ВР), Декларацією про державний суверенітет України (55-12) та Актом проголошення незалежності України (1427-12), неухильно проводить політику миру, виступає за зміцнення безпеки народів України виходячи із принципів непорушності державних кордонів, які є відображенням територіальної цілісності, політичної та економічної незалежності, суверенітету та єдності України. Державний кордон України є недоторканим. Будь-які порушення його рішуче припиняються.

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ**Стаття 1.** Державний кордон України

Державний кордон України є лінія і вертикальна поверхня, що проходить по цій лінії, які визначають межі території України - суші, вод, надр, повітряного простору.

Стаття 2. Визначення державного кордону України і забезпечення його захисту та охорони

Державний кордон України визначається Конституцією (254к/96-ВР) та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Захист державного кордону України є невід'ємною частиною загальнодержавної системи забезпечення національної безпеки і полягає у скоординованій діяльності військових формувань та правоохоронних органів держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом. Ця діяльність провадиться в межах наданих їм повноважень шляхом вжиття комплексу політичних, організаційно-правових, дипломатичних, економічних, військових, прикордонних, імміграційних, розвідувальних, контррозвідувальних, оперативно-розшукових, природоохоронних, санітарно-карантинних, екологічних, технічних та інших заходів.

Координація діяльності військових формувань та правоохоронних органів держави із захисту державного кордону здійснюється Державною прикордонною службою України.

Охорона державного кордону України є невід'ємною складовою загальнодержавної системи захисту державного кордону і полягає у здійсненні Державною прикордонною службою України на суші, морі, річках, озерах та інших водоймах, а також Збройними Силами України у повітряному та підводному просторі відповідно до наданих їм повноважень заходів з метою забезпечення недоторканності державного кордону України.

Кабінет Міністрів України у межах своїх повноважень вживає заходів щодо забезпечення захисту та охорони державного кордону і території України.

{ Стаття 2 із змінами, внесеними згідно із Законом N 245/96-ВР від 18.06.96; в редакції Закону N 662-IV (662-15) від 03.04.2003 }

Стаття 3. Встановлення державного кордону України

Державний кордон України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, встановлюється:

1) на суші - по характерних точках і лініях рельєфу або ясно видимих орієнтирах;

2) на морі - по зовнішній межі територіального моря України;

3) на судноплавних річках - по середині головного фарватеру або тальвегу річки; на несудноплавних річках (ручаях) - по їх середині або по середині головного рукава річки; на озерах та інших водоймах - по прямій лінії, що з'єднує виходи державного кордону України до берегів озера або іншої водойми. Державний кордон України, що проходить по річці (ручаю), озеру чи іншій водоймі, не переміщується як при зміні обрису їх берегів або рівня води, так і при відхиленні русла річки (ручаю) в той чи інший бік;

4) на водосховищах гідровузлів та інших штучних водоймах - відповідно до лінії державного кордону України, яка проходила на місцевості до їх заповнення;

5) на залізничних і автодорожніх мостах, греблях та інших спорудах, що проходять через прикордонні ділянки судноплавних і несудноплавних річок (ручаїв), - по середині цих споруд або по їх технологічній осі, незалежно від проходження державного кордону України на воді.

Стаття 4. Позначення державного кордону України

Державний кордон України на місцевості позначається ясно видимими прикордонними знаками, форми, розмір і порядок встановлення яких визначаються законодавством України і міжнародними договорами України.

Затвердження документів демаркації державного кордону України здійснюється Кабінетом Міністрів України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

{ Статтю 4 доповнено частиною другою згідно із Законом N 289-VI (289-17) від 20.05.2008 }

Зберігання документів демаркації державного кордону України здійснює Державна прикордонна служба України в установленому законодавством України порядку.

{ Статтю 4 доповнено частиною третьою згідно із Законом N 289-VI (289-17) від 20.05.2008 }

Стаття 5. Територіальне море України

До територіального моря України належать прибережні морські води шириною 12 морських миль, відлічуваних від лінії найбільшого відпливу як на материку, так і на островах, що належать Україні, або від прямих вихідних ліній, які з'єднують відповідні точки. Географічні координати цих точок затверджуються в порядку, який встановлюється Кабінетом Міністрів України. В окремих випадках інша ширина територіального моря України може встановлюватись міжнародними договорами України, а при відсутності договорів -

відповідно до загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права.

Стаття 6. Внутрішні води України

До внутрішніх вод України належать:

1) морські води, розташовані в бік берега від прямих вихідних ліній, прийнятих для відліку ширини територіального моря України;

2) води портів України, обмежені лінією, яка проходить через постійні портові споруди, які найбільше виступають у бік моря;

3) води заток, бухт, губ і лиманів, гаваней і рейдів, береги яких повністю належать Україні, до прямої лінії, проведеної від берега до берега в місці, де з боку моря вперше утворюється один або кілька проходів, якщо ширина кожного з них не перевищує 24 морських миль;

4) води заток, бухт, губ і лиманів, морів і проток, що історично належать Україні;

5) обмежена лінією державного кордону частина підземних водних об'єктів, а також вод річок, озер та інших водойм, береги яких належать Україні.

{ Пункт 5 статті 6 в редакції Закону N 245/96-ВР від 18.06.96; із змінами, внесеними згідно із Законом N 1641-VIII (1641-19) від 04.10.2016 }

Стаття 7. Взаємовідносини з суміжними державами у прикордонних питаннях

Прикордонні питання з суміжними державами вирішуються Україною на основі взаємності і добросусідства відповідно до цього Закону, інших актів законодавства України і міжнародних договорів України.

II. РЕЖИМ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ

Стаття 8. Визначення режиму державного кордону України

Режим державного кордону України - порядок перетинання державного кордону України, плавання і перебування українських та іноземних невійськових суден і військових кораблів у територіальному морі та внутрішніх водах України, заходження іноземних невійськових суден і військових кораблів у внутрішні води і порти України та перебування в них, утримання державного кордону України, провадження різних робіт, промислової та іншої діяльності на державному кордоні України - визначається цим Законом, іншими актами законодавства України і міжнародними договорами України.

Стаття 9. Перетинання державного кордону України

Перетинання державного кордону України здійснюється на шляхах сполучення через державний кордон з додержанням встановленого порядку.

Залізничне, автомобільне, морське, річкове, поромне, повітряне та пішохідне сполучення через державний кордон України здійснюється в пунктах пропуску, що встановлюються Кабінетом Міністрів України відповідно до законодавства і міжнародних договорів України, а також поза пунктами пропуску через державний кордон України у випадках, визначених законодавством. { Частина друга статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1710-VI (1710-17) від 05.11.2009 }

Пункт пропуску через державний кордон України - це спеціально виділена територія на залізничних та автомобільних станціях, у морських і річкових портах, аеропортах (аеродромах) з комплексом

PAGE INTENTIONALLY LEFT BLANK

TRANSLATION

LAW OF UKRAINE

On the State Border of Ukraine

(*Ukrainian Parliament Bulletin (UPB)*, 1992, No. 2, Title 5)

{ *Promulgated by Ukrainian Parliament Decree*
No. 1778-XII (1778-12) of Nov 4, 1991, UPB, 1992, No. 2, Title 6 }

{*As amended by Laws*

No. 245/96-VR of Jun 18, 96, UPB, 1996, No. 37, Title 167;
No 662-IV (662-15) of Apr 3, 2003, UPB, 2003, No. 27, Title 209;
No. 289-VI (289-17) of May 20, 2008, UPB, 2008, No. 26, Title 243
No. 1276-VI (1276-17) of Apr 16, 2009, UPB, 2009, No. 38, Title 535
No. 1710-VI (1710-17) of Nov 5, 2009, UPB, 2010, No. 6, Title 46
No. 4652-VI (4652-17) of Apr 13, 2012, UPB, 2013, No. 21, Title 208
No. 5290-VI (5290-17) of Sep 18, 2012, UPB, 2013, No. 41, Title 549
N 406-VII (406-18) of Jul 4, 2013, UPB, 2014, No. 20-21, Title 712
N 1641-VIII (1641-19) of Oct 04 2016, UPB, 2016, No. 46, Title 780 }

Ukraine, pursuant to the Constitution of Ukraine (254k/96-VR), the Declaration of Ukrainian State Sovereignty (55-12), and the Declaration of Independence of Ukraine (1427-12), steadfastly follows a policy of peace, and advocates improvement of security for the peoples of Ukraine based on the principles underlying inviolability of state boundaries as an expression of the territorial integrity, political/economic independence, sovereignty, and unity of Ukraine. The state border of Ukraine is inviolable. Any violation of the border will be decisively terminated.

I. GENERAL PROVISIONS

Article 1. State Border of Ukraine

The state border of Ukraine is a line (and the vertical surface passing through that line) marking the boundary of the territory of Ukraine — on land and water, in the subsoil, and in the airspace.

Article 2. Definition of the state border of Ukraine and defense and protection the state border

The state border of Ukraine is defined by the Constitution (254k/96-VR) and the laws of Ukraine, as well as international agreements ratified by the Ukrainian Parliament.

Defense of the state border of Ukraine is an integral component of the overall state system for ensuring national security and is based on coordinated action taken by military units and law enforcement bodies whose organizational structure and operating procedures are defined by law. These activities are undertaken within the limits of their authorized powers through implementation of a set of political, legal/organizational, diplomatic, economic, military, border-area, immigration, intelligence, counterintelligence, operational/investigative, environmental protection, public health/quarantine, environmental, engineering, and other measures.

The Ukrainian State Border Service coordinates the activities of military units and government law enforcement bodies for protection of the state border.

TRANSLATION

Protection of the state border of Ukraine is an integral part of the overall national system for defense of the state border and is based on implementation of measures by the Ukrainian State Border Service (on land, sea, rivers, lakes, and other bodies of water), and the Ukrainian Armed Forces (in the airspace and under water) in accordance with the authorities delegated to them for the purpose of ensuring inviolability of the state border of Ukraine.

The Cabinet of Ministers of Ukraine shall, within the scope of its powers, implement measures to defend and protect the state border and territory of Ukraine.

{ Article 2 as amended by Law No. 245/96-VR of Jun 18, 96; as stated in Law No. 662-IV (662-15) of Apr 3, 2003 }

Article 3. Definition of the state border of Ukraine

Unless otherwise specified by Ukrainian international agreements, the State Border of Ukraine is defined as follows:

- 1) on land—based on characteristic points and lines on terrain or clearly visible landmarks;
- 2) at sea—based on the external boundary of the territorial sea of Ukraine;
- 3) on navigable rivers—along the center of the main navigable channel or thalweg of the river; on non-navigable streams (brooks)—along the centerline or along the centerline of the main branch of the stream; in lakes or other bodies of water—along the straight line connecting the points at which the state border of Ukraine reaches the shorelines of the lake or other body of water. When the state border of Ukraine runs along a stream (brook), lake, or other body of water, the state border shall remain stationary in the event of a change in the delineation of the shores or water level, or if the channel of the stream (brook) moves in one direction or the other;
- 4) on reservoirs for water facilities and other artificial bodies of water—per the state border of Ukraine as it existed prior to filling of the reservoir or artificial body of water;
- 5) on rail bridges, motor-vehicle bridges, dams, and other structures that cross sections of navigable and non-navigable streams (brooks) along the border— at the middle or along their structural axis, independent of where the state border of Ukraine lies on the water.

Article 4. Marking of the state border of Ukraine

The State Border of Ukraine shall be marked on the terrain using clearly visible border marks for which the shape, dimensions, and installation procedure are specified in Ukrainian law and Ukrainian international treaties.

All documents for demarcation of the state border of Ukraine shall be approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine, unless otherwise specified by Ukrainian international treaties ratified by the Ukrainian Parliament.

{ Second part added to Article 4 pursuant to Law No. 289-VI (289-17) of May 20, 2008 }

The Ukrainian State Border Service shall retain documents regarding demarcation of the state border of Ukraine in accordance with the procedure established under Ukrainian law.

{ Third part added to Article 4 pursuant to Law No. 289-VI (289-17) of May 20, 2008 }

Article 5. Territorial sea of Ukraine

The territorial sea of Ukraine includes a 12-nautical-mile littoral belt of water beyond the line of maximum extent of the continental land mass or islands belonging to Ukraine or from the straight line connecting such points. The geographic coordinates of these points shall be approved in accordance with a procedure established by the Cabinet of Ministers of Ukraine. In certain cases, international agreements of Ukraine may establish a different width of territorial sea, and in the absence of such agreements,

TRANSLATION

the territorial sea shall be established in accordance with generally recognized principles and norms of international law.

Article 6. Internal waters of Ukraine

The following are classified as internal waters of Ukraine:

1) Marine waters within a curve in the shoreline inward from the straight lines used to demarcate the territorial sea of Ukraine;

2) Waters of Ukrainian ports demarcated by a line passing through the permanent port facilities extending furthest from the shoreline.

3) The waters of coves, bays, gulfs, estuaries, harbors, and anchorages whose shores entirely belong to Ukraine, to a straight line drawn from shore to shore at the place where one or several passages to the sea first occur, provided that each such passage is no more than 24 nautical miles in width;

4) The waters of coves, bays, gulfs, estuaries, seas, and straits that historically belong to Ukraine;

5) The portion of subsoil bodies of water, and the waters of rivers, lakes, and other bodies of water whose banks/shorelines belong to Ukraine.

{ Article 6(5) as stated in Law No. 245/96-VR of Jun 18, 96; as amended by Law No. 1641-VIII (1641-19) of Oct 4, 2016 }

Article 7. Mutual relations with adjacent states regarding border issues

Ukraine shall resolve border issues with adjacent states on the basis of mutuality and good neighbourly relations in accordance with this Law, other legislative acts of Ukraine, and international agreements of Ukraine.

[...]